

KÚRIA

Bfv.III.916/2012/5.szám

A Kúria Budapesten, a 2013. év január hó 29. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés vétsége miatt dr. K. Z. ellen folyamatban volt büntetőügyben a terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Kecskeméti Városi Bíróság 3.B.1279/2010/15. számú, illetőleg a Bács-Kiskun Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság 1.Bf.86/2011/7. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Kecskeméti Városi Bíróság a feltétlen eljárási szabálysértés miatti hatályon kívül helyezést követő megismételt eljárásban - a 2011. január 21. napján kihirdetett 3.B.1279/2010/15. számú ítéletével dr. K. Z. terheltet bűnösnek mondta ki foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés vétségében [Btk. 171. § (1) bekezdés].

Ezért őt önálló mellékbüntetésként az orvosi foglalkozástól végleges hatályú eltiltásra ítélte, valamint kötelezte a bűnügyi költség megfizetésére.

A védelmi fellebbezés alapján eljáró Bács-Kiskun Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság a 2011. november 18. napján hozott 1.Bf.86/2011/7. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, az orvosi foglalkozástól eltiltást 2 év tartamúra enyhítette. Egyebekben helybenhagyta az elsőfokú ítéletet.

Az elsőfokú bíróság az elkövetéskori büntetőtörvényt alkalmazta.

Jogi értékelése körében megjelölte az alkalmazott jogszabályhelyeket. A büntetés célját önálló mellékbüntetés kiszabásával is elérhetőnek találta. Továbbá kifejtette, hogy a terhelt egyszerűbb orvosi tevékenység ellátására sem képes önállóan, szellemileg leépülő állapotában javulás nem, csak további hanyatlás következhet be hasonló cselekmény ismétlődésével, mindemiatt nem alkalmas a szakmájának gyakorlására. Az orvosi foglalkozástól történő (általános, nem szakterülethez kötött) eltiltás kapcsán hivatkozott a 2535. számú „büntető jogelvi döntvényre” is.

A másodfokú bíróság a terhelt bűnösségére vont következtetéssel és a jogi minősítéssel egyetértett.

Kifejtette, hogy a terhelt foglalkozási szabályszegése a sértett megfelelő vizsgálatának el nem végzése. A foglalkozástól eltiltás határozott tartamúra enyhítésének indokaként hivatkozott arra, hogy az elsőfokú ítélet meghozatalát követően a népegészségügyi szakigazgatási szerv a terheltet háziorvosi munkakör betöltésére korlátozottan alkalmasnak nyilvánította, és a terhelt szellemi leépülése rosszabbodásának intenzitása egyértelműen nem prognosztizálható.

A jogerős ügydöntő határozat ellen a terhelt nyújtott be felülvizsgálati indítványt, a bűnösség megállapítása miatt, felmentés, másodlagosan a foglalkozástól eltiltás mellőzése vagy enyhítése érdekében.

Indokai szerint

- a tényállás megalapozatlan, iratellenes, helytelen következtetéseken nyugvó,
- a bíróság a bizonyítékokat helytelenül mérlegelte, a sértett hozzátartozójának tanúvallomása számos ellentmondást tartalmaz, mégis aggálytalanul elfogadta, ugyanakkor a terhelt vallomása következetes, mégis elvetette,
- a vizsgálat valóban nem volt teljes körű, de ennek oka a sértett hozzátartozójának akadályozó magatartása, továbbá a sértett felébredése utáni értesítésre adott utasítását a hozzátartozók nem tartották be,
- a bíróság nem vette figyelembe az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) 26. § (2) bekezdés a) és e) pontjaiban foglalt, a beteg együttműködési kötelezettségeire, továbbá a 27. § (2) bekezdésében foglalt, a beteg és hozzátartozói joggyakorlására vonatkozó rendelkezéseit, miáltal nem volt meg a sértett és hozzátartozói részéről az elvárható együttműködés, tájékoztatás és a terápia betartása,
- a terheltnek a kötelező védői részvétel ellenére a védő nélküli nyomozási szakban tett vallomásai pedig nem lettek volna felhasználhatóak.

A Legfőbb Ügyészség a BF.2026/2012. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta, s a megtámadott határozat hatályában fenntartását indítványozta.

Álláspontja szerint

- a törvényben kizártság oka, hogy az indítvány a bizonyítékok mérlegelését, a levont következtetéseket sérelmezve valójában a megállapított tényállást támadja,
- a vizsgálatot akadályozó vagy az orvost jogainak gyakorlásában korlátozó tény az irányadó tényállás nem tartalmaz,
- érdemi felülvizsgálatra csak az Eütv.-re hivatkozás alapján kerülhet sor, az viszont alaptalan, mert a sértett vizsgálatát az állapotától függetlenül el kellett volna végezni, de a terhelt nem ébresztette fel az alvó sértettet, aki ezért nem tudott együttműködni és állapotáról tájékoztatást adni,
- a bűnösség megállapítása törvényes, így felmentésnek, a foglalkozástól eltiltás mellőzésének vagy mérséklésének nincs helye.

A Kúria a Be. 420. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott, melyen a terhelt védője az indítványt változatlan tartalommal fenntartotta. Kifejtette, hogy felülvizsgálatnak elsődlegesen az Eütv. alapján van helye. A beteget önrendelkezési jog illetve meg, következésképpen a terhelt nem végezhetette el a vizsgálatot a sértett beleegyező nyilatkozata nélkül. A hozzátartozók is csupán a sértett pszichiátriai beutalása érdekében hívták az ügyeletes háziorvost. Sürgős esetre utaló körülmény nem merült fel, ellátási helyzetre nem utalt semmi.

A Legfőbb Ügyészség képviselője az átiratban, a terhelt pedig az indítványban foglaltakat fenntartva szólalt fel.

A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

Felülvizsgálatban a felülbírálat

- az indítványhoz [Be. 423. § (4) bekezdés],
- a jogerős határozatban megállapított, s nem támadható tényálláshoz [Be. 423. § (1) bekezdés] és
- főszabályként a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályokhoz [Be. 423. § (2) bekezdés] kötött.

Felülvizsgálati eljárásban bizonyításnak nincs helye [Be. 419. § (1) bekezdés, 388. § (2) bekezdés].

A tényállás irányadósága azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem

külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének s ezen keresztül a bűnösség kérdésének, valamint a - minősítéssel kapcsolatos, vagy más büntető anyagi jogi szabály sérelme nélkül - kiszabott büntetés, illetve annak mértéke vitatására. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

Ezzel szemben az indítvány a tényállás kifogásolásával olyan eljárásjogi indokokat hozott föl, amelyek nem szerepelnek a Be. 416. § (1) bekezdésének c) pontjában konkrétan és kimerítően meghatározott, a felülvizsgálatra okot adó eljárási szabálysértések között.

Valójában az irányadó tényállás, illetve a bíróság mérlegelésének helyességét támadta, a bizonyítékok mikénti mérlegelését vitatta, ártértékelését célozta, tényállástól eltérő körülményekre hivatkozott és ezen keresztül kifogásolta a bűnösségének megállapítását - ami felülvizsgálatban kizárt.

A Be. 416. § (1) bekezdésének a) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a terhelt bűnösségének a megállapítására a büntető anyagi jog megsértésével került sor, a Be. 416. § (1) bekezdésének b) pontja alapján pedig, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése vagy a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki.

Előrebocsátja a Kúria, hogy nem sértett törvényt az eljárt bíróság, amikor a terhelt bűnösségét megállapította, s a bűncselekmény minősítése és a kiszabott büntetés is törvényes.

A Btk. 171. § (1) bekezdésének az elkövetés és az elbírálás idején azonos szövegezéssel hatályos rendelkezése szerint vétséget követ el, aki foglalkozása szabályainak megszegésével más vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét gondatlanságból közvetlen veszélynek teszi ki, vagy testi sértést okoz.

A foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés bűncselekménye esetében

- az elkövetési magatartás valamely, csakis az emberi életet, testi épséget vagy egészséget veszélyeztetni képes foglalkozási szabály megszegése; az egyéb foglalkozási szabályszegés más jogág szabályaiba ütközhet, és egyéb (polgári jogi vagy fegyelmi) felelősséget alapozhat meg (EBH 1586.),

- a foglalkozási szabály jogi normákba, rendeletekbe, utasításokba foglaltan írott, vagy a szakma általánosságban elfogadott előírásaival szokásszerű, s így íratlan (EBH 1586.), ezen belül az orvosi foglalkozás szabályai egyébként sajátosak, részleteiben általában jogszabály nem rendezi, így azok csak szakértő

bevonásával állapíthatók meg (EBH 1586.; BH 2002/129.),

- a foglalkozási szabály alatt állás szempontjából közömbös, hogy valaki ennek során szakképzettséget igénylő vagy egyéb, akár eseti jellegű tevékenységet folytat-e, s tevékenysége ellenszolgáltatáshoz kötött-e,
- az elkövetési magatartás lehet akár gondatlan, akár szándékos, és mulasztással is megvalósítható,
- az elkövetés eredménye a más vagy mások élete, testi épsége vagy egészsége közvetlen és konkrét veszélynek kitétele, azaz *meghatározott helyzetre és személyre konkretizáltan (közvetlenség) áll fenn a sérelem bekövetkezésének a reális lehetősége (veszély), avagy testi sértés okozása* (EBH 29.; BH 1996/72.; BH 2006/77.),
- az elkövetési magatartásnak kell okoznia az eredményt, azaz okozati összefüggés kell, hogy legyen az elkövetési magatartás (foglalkozási szabályszegés) és az eredmény (közvetlen veszély) között, illetőleg ha az elkövető szabályszegő mulasztásával, bár lehetősége lett volna rá, nem akadályozta meg az eredmény bekövetkezését, és az eredményre nézve a gondatlan bűnössége is fennáll (EBH 1586.; EBH 1680.; BH 1996/182.).

Az elkövetéskor hatályos Eütv. alapján megállapíthatóak az ügyeleti egészségügyi ellátást végző orvos alapvető kötelezettségei.

Az ügyeleti rendszer rendeltetése a napi munkarenden kívül bekövetkező sürgősségi esetekben a 88-92. §-ok szerinti egészségügyi ellátás (alapellátás, járóbeteg-szakellátás, fekvőbeteg-szakellátás) folyamatos igénybevétele lehetőségének biztosítása [Eütv. 93. § (1) bekezdés].

Az ügyeleti ellátás célja a beteg vizsgálata, egészségi állapotának észlelése, alkalomszerű és azonnali sürgősségi beavatkozások elvégzése, illetőleg fekvőbeteg-gyógyintézetbe történő sürgősségi beutalása, valamint a külön jogszabályokban meghatározott eljárásokban való részvétel [Eütv. 93. § (2) bekezdés].

Következésképpen a beteg vizsgálata nélkül ügyeleti ellátásról szó sem lehet.

Az orvos - miként valamennyi egészségügyi dolgozó - ügyeleten kívül is köteles sürgős szükség esetén elsősegélyt nyújtani, illetőleg a szükséges intézkedést haladéktalanul megtenni, és kétség esetén a sürgős szükség fennállását kell vélelmezni (Eütv. 125. §).

Tehát az Eütv. az ügyeletet eleve sürgősségi esetekhez rendeli, és sürgősségi beavatkozások elvégzését vagy a beteg fekvőbeteg-gyógyintézetbe történő sürgősségi beutalását írja elő, valamint az elsősegély esetében is a sürgős szükség vélelmezését követeli meg.

Ebből következően egyértelmű, miszerint az ügyeletben lévő orvosnak

a sürgős szükség vélelmezésével kell a beteget felkeresnie.

Ez fokozott körültekintést igényel, hiszen a sürgős szükség „az egészségi állapotban bekövetkezett olyan változás, amelynek következtében azonnali egészségügyi ellátás hiányában a beteg közvetlen életveszélybe kerülne, illetve súlyos vagy maradandó egészségkárosodást szenvedne” [Eütv. 3. § i) pont].

Az ügyeletes orvos részéről a beteg vizsgálata csak előfeltétele annak, hogy eleget tegyen az írott kötelezettségeinek.

A vizsgálat „az a tevékenység, amelynek célja a beteg egészségi állapotának felmérése, egészségének megőrzése, a betegségek, illetve kockázatuk felderítése, a konkrét betegség(ek) meghatározása, prognózisuk, változásuk megállapítása, a gyógykezelés eredményességének, valamint a halál bekövetkeztének és a halál okának megállapítása [Eütv. 3. § h) pont].

Miután mindenkinek joga van megfelelő ellátáshoz [Eütv. 7. § (1) bekezdés], az ügyeleti ellátásnak is eleget kell tennie a megfelelőség követelményeinek.

Megfelelő az ellátás „ha az az adott egészségügyi szolgáltatásra vonatkozó szakmai és etikai szabályok, illetve irányelvek megtartásával történik” [Eütv. 7. § (2) bekezdés].

Amennyiben a sürgős szükség fennálltát az ügyeletes orvos - a vizsgálatot elengedhetetlenül feltételező megfelelő ellátás nyújtása mellett - ki tudja zárni, akkor egyidejűleg azt is fel kell tárnia, hogy a beteg veszélyeztető állapotban van-e.

A veszélyeztető állapot „az az állapot, amelyben az azonnali intézkedés hiánya a beteg vagy más személy életét, testi épségét vagy egészségét közvetlenül fenyegető helyzetet eredményezne, illetőleg a környezetére közvetlen veszélyt jelentene” [Eütv. 3. § j) pont].

A sürgős szükség vagy veszélyeztető állapot fennállásának észlelése, illetve arról tudomásszerzés esetén mindenki köteles a tőle elvárható módon segítséget nyújtani és a tudomása szerint illetékes egészségügyi szolgáltatót értesíteni [Eütv. 5. § (3) bekezdés e) pont].

Az - ügyeletes - orvost a mindenkit terhelő, általános elvárhatósággal szemben szakképzettsége folytán fokozott elvárhatóság terheli, ezért nem egyszerű segítségre, hanem a szakmája szabályainak is mindenben megfelelő ellátásra köteles.

A kezelőorvossal egyezően az ügyeletes orvosnak is joga, hogy a

tudományosan elfogadott vizsgálati és terápiás módszerek [Eütv. 119. § (3) bekezdés b) pontja] közül szabadon válasszon [Eütv. 129. § (1) bekezdés], ebből a szabadságból azonban nem következik, hogy az ügyeletes orvosnak jogában állana magának a vizsgálatnak a mellőzése is.

Az irányadó tényállás szerint

- a terhelnél a szellemi leépülés folyamata elkezdődött, de az még nem kifejezett, javulása nem, csak nem prognosztizálható intenzitású rosszabbodása várható, s ezen állapota a beszámítási képességében közepes fokban korlátozta,
- az általános orvosi és háziorvosi szakképzettséget szerzett terhelt - helyettesként - háziorvosi ügyeletet látott el 2007. április 27-én,
- a több heveny megbetegedésben szenvedő sértett állapota szükségessé tette azonnali kivizsgálását, a hozzátartozója a 17.03 órakor tett bejelentésében a sértettet zavartnak, aluszékonynak, pszichiátriai gondozottnak jelölte meg,
- a 18 óra körül megjelent terhelt az ágyban fekvő alvó, szuszogó, verejtékező, a szívelégtelenség előjeleit mutató sértettet nem ébresztette föl, vizsgálatát szemrevételezésre és pulzusának kitapintására korlátozta,
- egyebekben nem végezte el az alapvető betegállapot-felmérést; nem győződött meg a valós tudatállapotáról, nem tájékozódott a korábbi betegségeiről, nem tisztázta a kórtörténetének adatait; ekként megszegte szakmája íratlan szabályait, a szakmája írott szabályai közül pedig a háziorvosi, házi gyermekorvosi, fogorvosi tevékenységről szóló 4/2000. (II. 25.) EüM rendelet 4. § (1) bekezdésében, továbbá az Eütv. 6. §-ában, 7. § (2) bekezdésében és 93. § (2) bekezdésében írt foglalkozási szabályt,
- a terhelt nem került olyan helyzetbe, hogy érdemi döntést tudjon hozni a sértett további ellátásáról, a sértett életét, testi épségét közvetlen veszélynek tette ki,
- a terhelt megkérte a sértett hozzátartozóját, hogy „ha van valami, hívjanak”, majd távozott,
- a sértetthez ezután a hozzátartozók orvost, mentőt nem hívtak, állapotrosszabbodást senki felé nem jeleztek,
- a sértett másnap hajnalban heveny hörggyulladásához társult koszorúsverőér-elégtelenség következtében meghalt, de nem volt megállapítható, hogy a sértett azonnali kórházba szállítása, majd az azt követő célirányos vizsgálatok és azok alapján történő gyógykezelése életét megmenthette volna, ezért a terhelt foglalkozási szabályszegése és a bekövetkezett halálos eredmény között okozati összefüggés nem állt fenn.

Az irányadó tényálláshoz tartozó, az indokolás más részében levő ténymegállapítás (BH 2006/392.):

- a sértett bejelentéskori állapota szükségessé tette azonnali kivizsgálását (elsőfokú ítélet 7. oldal 4. bekezdés),

- a sértett a terhelt jelenlétekor a szívelégtelenség előjeleit mutatta (elsőfokú ítélet 8. oldal 1. bekezdés).

Az irányadó tényállás lényege, hogy a terhelt nem végezte el, másként fogalmazva elmulasztotta a heveny megbetegedésekben szenvedő és a szívelégtelenség jeleit mutató sértett vizsgálatát.

Az indítvány azon kifogása, hogy a sértett nem tett eleget a beteget az Eütv. alapján terhelő együttműködési kötelezettségének, illetőleg a védő azon okfejtése, hogy a sértettet az Eütv. alapján megillető önrendelkezési jogra figyelemmel a terhelt nem végezhetette el a vizsgálatot sértetti beleegyező nyilatkozat hiányában - egyaránt és alapvetően téves.

Az Eütv. 15. §-ának (2) bekezdése szerint az önrendelkezési jog gyakorlása keretében a beteg szabadon döntheti el, hogy kíván-e egészségügyi ellátást igénybe venni, illetve annak során mely beavatkozások elvégzésébe egyezik bele, illetve melyeket utasít vissza, figyelembe véve a 20. §-ban előírt korlátozásokat.

Nem téveszthető szem elől azonban, hogy a terhelt az alvó sértettet nem ébresztette föl, holott nem vitathatóan ébrenlétére lett volna szükség a vizsgálat elvégzéséhez.

Az Eütv. az önrendelkezéshez való jog alcím keretében a 15-19. §-on belül kitér a cselekvőképes, a cselekvőképtelen és a korlátozottan cselekvőképes beteg esetére is, de külön nem szól az „alvó” betegről. Ez közel sem véletlen, mert az alvás pillanatnyi helyzete nem keverhető össze a cselekvőképesség teljes vagy részleges állapotával. Értelemszerűen a beteget föl kellett volna ébreszteni, amivel a terhelt meg sem próbálkozott.

A terheltet, mint ügyeletes orvost elsődlegesen a sürgős szükség, másodlagosan a veszélyeztető állapot megítélhetőségének tisztázhatósága végett, foglalkozásának írott szabályaként a sértett-beteg megvizsgálásának kötelezettsége terhelte.

A terhelt ezen kötelezettségét osztatlanul, személyesen volt köteles teljesíteni.

Ezzel szemben a terhelt felróható magatartást tanúsítva kibújt a kötelezettsége alól, amikor annak teljesítését előbb a fölébresztés mellőzésével elhárította, majd az ebből fakadó felelősségét áthárította, és a sértett együttműködésének hiányára hivatkozott. A sértett önrendelkezési jogára hivatkozás azonban nem jelenti az osztatlan terhelti kötelezettség alóli mentesítést.

Az indítvány pedig az irányadó tényállástól eltérő körülményre

hivatkozott, amikor azt kifogásolta, hogy a beteg és hozzátartozói a terhelt jogait sértő, őt akadályozó magatartást tanúsítottak volna.

Az irányadó tényállás szerint a terhelt a sértett vizsgálatának mellőzésével az orvosi foglalkozás írott szabályait megszegte, mulasztásával a sértett életét, testi épségét és egészségét közvetlen és konkrét veszélynek tette ki.

Szakképzettségénél fogva előre látta a foglalkozási szabálysértésének lehetséges következményeit, de könnyelműen bízott annak elmaradásában (Btk. 14. § I. fordulat).

A közvetlen veszélynek „kitétel” nem kizárólag „okozás”; a mulasztás abban áll, hogy passzív, tétlen maradt (ún. tiszta mulasztás: a kötelesség megszegése, nem teljesítése, a megkövetelt akaratlagos magatartás hiánya).

A terhelt magatartása tehát tényállásszerű, bűnösségének megállapítása törvényes.

A büntetőjog más szabályának megsértése miatt akkor lehet törvénysértő a büntetés, amennyiben a kiszabott büntetés neme és/vagy mértéke valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésbe ütközik (BH 2012/239.).

A foglalkozástól eltiltás az alapügyben mind a nemében, mind a mértékében, mind önálló mellékbüntetéskénti kiszabásában az elkövetéskor hatályos büntetőtörvény szerint törvényes volt, mert

- a foglalkozásától azt lehet eltiltani, aki a bűncselekményt szakképzettséget igénylő foglalkozás szabályainak megszegésével követi el [Btk. 56. § (1) bekezdés a) pont],

- a foglalkozástól eltiltás végleges hatályú vagy határozott ideig tart, utóbbi esetben legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama tíz év [Btk. 57. § (1) bekezdés],

- a foglalkozástól eltiltás önállóan, főbüntetés kiszabása helyett is alkalmazható [Btk. 38. § (1) bekezdés 2. pont, (3) bekezdés], ha a bűncselekmény büntetési tétele háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabb (Btk. 88. §), márpedig

- az adott vétség egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel volt büntetendő [Btk. 171. § (1) bekezdés].

A Kúria megjegyzi, hogy a bűncselekmény megnevezése helyesen: foglalkozás körében, gondatlanságból elkövetett veszélyeztetés vétsége [BKv 60. 2.b) pont].

Ekként a Kúria - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján

hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a bíróság - a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén - az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2013. január 29.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Feleky István s.k.
előadó bíró, Dr. Székely Ákos s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

írnok
BÉ